

Sveitarfélagið Dalabyggð
Miðbraut 11
370 Búðardal Dalabyggð

Garðabær, 26. ágúst 2022
Málsnúmer: 202207-0033
SS/BK

Efni: Umsögn um tillögu að Aðalskipulagi Dalabyggðar 2020-2032.

Vísað er til tölvupósts frá skipulagsfulltrúa Dalabyggðar, dags. 15. júlí 2022, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um auglýsta tillögu að Aðalskipulagi Dalabyggðar 2020-2032 ásamt umhverfismatsskýrslu.

Náttúrufræðistofnun skilaði umsögn um vinnslutillögu aðalskipulagsins þann 18. janúar 2022 og vísað er í þá umsögn hér eins og við á.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér gögnin sem fylgja tillögunni og samanstanda þau af greinargerð, umhverfismatsskýrslu og uppdráttum. Með hliðsjón af hlutverki stofnunarinnar, kemur fram flest það sem fjalla þarf um í frekari vinnu við nýtt aðalskipulag.

Í tillögunni er lögð almenn áhersla á mikilvægi þess að vernda náttúru svæðisins, m.a. er stefnt að verndun og endurheimt votlendis. Mikilvægt er að þessi áhersla endurspeglit í ákvarðanatöku um einstök deiliskipulagsáform eða leyfisveitingar.

Náttúrufræðistofnun telur að þær ábendingar sem komu fram í umsögninni um vinnslutillöguna eigi við að öllu leyti og er því vísað í þá umsögn. Í hnotskurn eru það eftirfarandi atriði ásamt nokkrum nýjum athugasemdum:

- Í Dalabyggð eru umfangsmikil svæði þar sem finnast vistgerðir með hátt verndargildi m.a. votlendi og birkiskógar. Þar eru einnig mjög mikilvæg búsvæði fugla af ýmsum toga. Í greinargerð aðalskipulagstillögunnar er fjallað ítarlega um þessi atriði og er það vel.
- Nokkur svæði sem Náttúrufræðistofnun hefur tilnefnt á B-hluta náttúru-minjaskrár finnast í Dalabyggð. Gert er grein fyrir þeim í aðalskipulagstillögunni en að mati Náttúrufræðistofnunar er verndun þeirra ekki tryggð og tiltekin áform ógna þeim, sér í lagi tillögunni um Laxárdalsheiði sem er einnig metin sem mikilvægt fuglasvæði.
- Þar vega þyngst áform um uppbyggingu vindorkuvera við Hróðnýjarstaði og Sólheima sem þegar hafa verið staðfest með sérstakri aðalskipulagsbreytingu. Áformin eru bæði í umhverfismatsferli sem ekki er lokið en Náttúrufræðistofnun telur nokkuð víst að niðurstaða þess muni sýna fram á að vindorkuverin muni ógna stórum landsvæðum þar sem finnast m.a. votlendi sem njóta sérstakrar verndar skv. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, óbyggð víðerni sem munu skerðast og síðast en ekki síst mikilvæg búsvæði fugla m.a. tegunda sem eru sjaldgæfar og einkennandi fyrir landshlutann og þekkt er að þoli illa návist við vindorkugarða. Þar er haförninn lykiltegund.

Ásýndaráhrif verða einnig mjög mikil af vindorkuverunum. Í umhverfismati aðalskipulagstillögunnar er fjallað um þessi áhrif og þau metin neikvæð. Það skýtur hins vegar skökku við að mati Náttúrufræðistofnunar að í aðalskipulaginu er lagt til að fara í stefnumótun og greiningarvinnu um vindorkuver í Dalabyggð en að sú vinna muni undanskilja áformuð vindorkuver á Hróðnýjarstöðum og Sólheimum. Að mati Náttúrufræðistofnunar ætti að bíða með alla ákvarðanatöku um uppbyggingu þessara tveggja vindorkuvera þangað til skýr stefna um notkun vindorku á landsvísu sem og í sveitarfélaginu liggur fyrir og almenn sátt er um hvar vindorkuver eiga erindi og hvar ekki með tilliti til áhrifa á lífríki, landslag og samfélag. Óhætt er að fullyrða að sterkar röksemdir eru fyrir því að vindorkuver eigi ekki erindi á Laxárdalsheiði vegna neikvæðra áhrifa á fuglalíf einungis, þó fleira mætti telja til. Niðurstaða umhverfismats liggur ekki fyrir en Náttúrufræðistofnun telur afar líklegt að hún muni gefa slíkt til kynna. Þessi áform eru að mati Náttúrufræðistofnunar í mótsögn við skýr og metnaðarfull markmið sveitarfélagsins um verndun landslags, víðernis, vistgerða og tegunda sem sett eru fram í aðalskipulagstillögunni.

- Gert er ráð fyrir mikilli fjölgun frístundahúsa, bæði á þegar skipulögðum frístundasvæðum sem og nýjum svæðum. Náttúrufræðistofnun leggur áherslu á að við skipulag sé tekið tillit til náttúrufræðisvæða þeirra svæða sem á að taka undir slíka byggð. Frístundabyggðir breyta einnig landslagi og geta haft áhrif á merkar jarðminjar, skemmt þær eða breytt sýnileika þeirra og aðgengi að þeim. Æskilegast er að staðsetja frístundabyggð á lítt grónum svæðum eða svæðum sem þegar hefur verið raskað með öðrum mannvirkjum og/eða skógrækt, m.a. til að takmarka búsvæðatap mófugla og ofangreind jaðaráhrif. Vísað er í frekari umfjöllun um áhrif á mófugla í umsögn Náttúrufræðistofnunar um vinnslutillöguna.
- Athygli vekur að ekki er gert grein fyrir húsum í Gvendareyjum á skipulagsuppdrættinum.
- Í skipulaginu er stefnt að því að binding gróðurhúsalofttegunda verði aukin, m.a. með skógrækt, og nefnt að greinin fari vaxandi í sveitarfélaginu. Í greinargerðinni má finna leiðbeinandi markmið um að skógrækt megi ekki hafa neikvæð áhrif á lífríki, landslag og jarðminjar og er það vel en vísað er aftur í fyrri umsögn Náttúrufræðistofnunar þar sem fjallað er frekar um áhrif skógræktar. Þá skiptir máli að þessum markmiðum sé fylgt eftir þegar leyfi eru veitt t.d. framkvæmdaleyfi.
- Fyrir utan Breiðafjörð eru engin friðlýst svæði í sveitarfélaginu og þá er stefnt að minnkun, endurskilgreiningu og niðurfellingu á hverfisvernd á nokkrum svæðum og ekki koma fram ástæður þess. Þetta er miður að mati Náttúrufræðistofnunar. Jákvætt er hins vegar að skilgreind eru ný hverfisverndarsvæði í nágrenni æðarvarpa sem ná yfir vistgerðir með hátt verndargildi t.d. sjávarfitjar og votlendi. Í aðalskipulagstillögunni eru sett fram markmið um að auka verndun votlendis og merkra birkiskóga en engin svæði eru sérstaklega skilgreind fyrir þetta en þar hefðu að mati Náttúrufræðistofnunar verið ærin tilefni fyrir ný hverfisverndarsvæði.

- Efnisnámum er fækkað en að mati Náttúrufræðistofnunar þarf að tryggja frekar verndun merkra setmyndana frá lokum ísaldar sem og hvarfleirs sem er algengur í dalbotnum og sjávarbökkum í Dalabyggð.
- Stefnt er að nánari greiningu á umfangi framræsts lands og tækifæri til endurheimtar votlendis sem er vel, en á sama tíma segir “að ekki sé gert ráð fyrir umtalsverðri endurheimt á votlendi á framræstu votlendi, þar sem áhersla er á að nýta það til landbúnaðarframleiðslu”. Náttúrufræðistofnun telur að tækifæri hljóta að vera til staðar fyrir endurheimt.í sveitarfélaginu sem er víðfeðmt og í ljósi áforma sem raska votlendum í sveitarfélaginu enn meir en hefur verið gert þá sé nauðsynlegt að skilgreina slík verkefni sem mikilvægar mótvægisáðgerðir og hafa skýr töluleg markmið um slíkt.
- Fjalla þarf betur um möguleg umhverfisáhrif sjávarfallavirkjunar sem í skoðun er við Straum í utanverðum Hvammsfirði.

Náttúrufræðistofnun gerir ekki frekari athugasemdir við aðalskipulagstillöguna.

Virðingarfyllst,

Snorri Sigurðsson
Sviðsstjóri náttúruverndarsviðs